

Examining the Role and Significance of a Positive School Emotional Climate on Students' Learning Enthusiasm

Reza Farashbandi*: Ph.d in Student, Department of Educational sciences, BGe.C., Islamic Azad University, Bandar Genaveh, Iran.

Reza Gholamian: Ph.D in Educational Sciences, Training and Research Center, Management and Planning Organization of Bushehr Province.

Abstract

Introduction: The aim of this article is to examine the role and significance of a positive emotional climate in schools on students' enthusiasm for learning.

Method: This study was conducted using library research and a descriptive-analytical approach.

Findings: The findings indicate that the emotional climate of a school, as one of the key components of the educational environment, plays a decisive role in shaping students' attitudes, motivation, and level of engagement in the learning process. A positive emotional climate characterized by respectful teacher student relationships, psychological safety, emotional support, and constructive interactions within the school environment can foster greater motivation, interest, and active participation in educational activities. In such an atmosphere, students develop a stronger sense of value and belonging, which enhances their enthusiasm for learning and continuing their education. Moreover, establishing a positive emotional climate can improve academic motivation, increase engagement in learning activities, and enhance students' overall educational performance.

Conclusion: Overall, the results show that a positive emotional climate in schools strengthens students' sense of security, belonging, and motivation, thereby increasing their enthusiasm for learning and participation in educational activities. Supportive teacher student relationships play a crucial role in fostering positive attitudes toward education and persistence in the learning process.

Keywords: Positive emotional climate of school, enthusiasm for learning, students.

*Corresponding author: Ph.d in Student, Department of Educational sciences, BGe.C., Islamic Azad University, Bandar Genaveh, Iran.

Email: dr.rezafarashbandi@gmail.com

DOI: [10.22034/esbam.2026.579407](https://doi.org/10.22034/esbam.2026.579407)

Examining the Role and Significance of a Positive School Emotional Climate on Students' Enthusiasm for Learning

Detailed Abstract

Introduction: The aim of this article is to examine the role and significance of a positive emotional climate in schools on students' enthusiasm for learning. The emotional climate of a school is regarded as one of the most influential components within the educational system, as emotions, human relationships, and positive interactions in the learning environment play a central role in shaping students' attitudes toward schooling. A school is not merely a place for transmitting knowledge; it also serves as a setting for students' emotional and social development. Creating a positive emotional climate in the school enables students to feel a greater sense of belonging, security, and worth within their educational environment, which in turn strengthens their motivation and enthusiasm for learning (Rezaei, 2019). Conversely, a cold, uninspiring, or fear-based environment characterized by neglect can reduce intrinsic motivation and increase disengagement from learning (Mohammadi, 2021).

From the perspective of educational psychology, the teacher–student relationship is considered the foundation of a successful educational experience, and the quality of this relationship significantly affects students' sense of security and well-being at school. Numerous studies have shown that a positive emotional climate—characterized by affection, support, mutual respect, and healthy human relationships—enhances students' engagement and concentration in educational activities (Kazemi, 2018). Therefore, examining the impact of a positive school emotional climate on students' enthusiasm for learning is an important step toward understanding motivational factors that contribute to academic achievement and improving the overall quality of education.

Materials and methods: This study was conducted using library research and a descriptive–analytical approach.

Results and discussion: The findings indicate that the emotional climate of a school, as one of the key components of the educational environment, plays a decisive role in shaping students' attitudes, motivation, and level of engagement in the learning process. A positive emotional climate characterized by respectful teacher student relationships, psychological safety, emotional support, and constructive interactions within the school environment can foster greater motivation, interest, and active participation in educational activities. In such an atmosphere, students develop a stronger sense of value and belonging, which enhances their enthusiasm for learning and continuing their education. Moreover, establishing a positive emotional climate can improve academic motivation, increase engagement in learning activities, and enhance students' overall educational performance. The emotional climate of a school is considered one of the fundamental components of the quality of the educational process and plays a decisive role in shaping students' attitudes toward learning. When the

school environment is built upon respect, support, trust, and positive interactions among teachers, students, and administrators, students develop a stronger sense of psychological safety and belonging within the educational setting. This sense of security and belonging enhances intrinsic motivation, active participation in classroom activities, and the development of genuine enthusiasm for learning. In such an environment, students not only engage more eagerly in the learning process, but their cognitive, social, and emotional capacities also develop more optimally.

Moreover, positive teacher–student relationships, constructive peer interactions, the presence of fairness and respect within the school environment, the provision of encouraging feedback, and opportunities for active participation in educational activities are among the factors that can strengthen the school’s emotional climate. These factors increase students’ sense of competence, self-confidence, and academic motivation, thereby contributing to improved academic performance and reduced disengagement. Conversely, the absence of emotional support, cold and tense relationships, or an educational environment based on pressure and disregard for students’ psychological needs can lead to decreased interest in learning, academic decline, and behavioral problems.

In conclusion, establishing and reinforcing a positive emotional climate in schools is one of the essential prerequisites for nurturing motivated, active, and learning-oriented students. Achieving this requires simultaneous attention to the roles of teachers, school administrators, families, and students themselves in fostering healthy and supportive human relationships within the educational environment. The more positive and supportive the school’s emotional climate, the more conducive it will be to students’ holistic development and increased enthusiasm for learning.

Conclusion: It is recommended that organizations develop continuous systems for assessing training needs alongside performance evaluation systems and medium- and long term human resource planning. Overall, a positive emotional climate in schools plays a fundamental role in enhancing students’ enthusiasm and motivation for learning. The presence of respectful relationships, emotional support, mutual trust, and constructive interactions between teachers and students increases students’ sense of security and belonging, thereby providing the foundation for active participation, greater concentration, and genuine interest in learning. In contrast, a cold and tense environment can lead to decreased motivation and lower academic performance. Therefore, strengthening a positive emotional climate in schools is a key requirement for improving the quality of education and fostering motivated and active learners.

Keywords: Positive emotional climate of school, enthusiasm for learning, students.

بررسی نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه بر اشتیاق دانش آموزان به تحصیل

رضا فراشبندی*: دکتری گروه علوم تربیتی، واحد بندر گناوه، دانشگاه آزاد اسلامی، بندر گناوه، ایران.
رضا غلامیان: دکتری علوم تربیتی، مرکز آموزش و پژوهش، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان بوشهر.

چکیده

هدف: هدف از انجام این مقاله بررسی نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه بر اشتیاق دانش آموزان به تحصیل می باشد. **روش کار:** مقاله حاضر با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و به روش توصیفی - تحلیلی به نگارش در آمده است. **نتایج:** نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که فضای عاطفی مدرسه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم محیط آموزشی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری نگرش‌ها، انگیزه‌ها و میزان مشارکت دانش آموزان در فرایند یادگیری دارد. فضای عاطفی مثبت شامل روابط محترمانه میان معلمان و دانش آموزان، احساس امنیت روانی، حمایت عاطفی، و وجود تعاملات سازنده در محیط مدرسه است که می‌تواند زمینه‌ساز افزایش انگیزه، علاقه‌مندی و مشارکت فعال دانش آموزان در فعالیت‌های آموزشی شود. در چنین فضایی دانش آموزان احساس ارزشمندی و تعلق بیشتری به محیط مدرسه پیدا می‌کنند و این امر به افزایش اشتیاق آنان برای یادگیری و ادامه تحصیل منجر می‌شود. از طرفی ایجاد فضای عاطفی مثبت در مدرسه می‌تواند به بهبود انگیزش تحصیلی، افزایش مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و ارتقای عملکرد آموزشی دانش آموزان کمک کند. **نتیجه‌گیری:** نتایج کلی نشان می‌دهد که وجود فضای عاطفی مثبت در مدرسه می‌تواند احساس امنیت، تعلق و انگیزه را در دانش آموزان تقویت کند و در نتیجه اشتیاق آنان به یادگیری و مشارکت در فعالیت‌های آموزشی افزایش یابد. همچنین روابط حمایتی میان معلمان و دانش آموزان نقش مهمی در ایجاد نگرش مثبت نسبت به تحصیل و پایداری در مسیر یادگیری دارد.

واژگان کلیدی: فضای عاطفی مثبت مدرسه، اشتیاق به تحصیل، دانش آموزان.

***نویسنده مسؤل:** دکتری گروه علوم تربیتی، واحد بندر گناوه، دانشگاه آزاد اسلامی، بندر گناوه، ایران.

Email: dr.rezafarashbandi@gmail.com

DOI: [10.22034/esbam.2026.579407](https://doi.org/10.22034/esbam.2026.579407)

فضای عاطفی مدرسه از مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار در نظام آموزشی به شمار می‌رود، زیرا احساسات، روابط انسانی و تعاملات مثبت در محیط یادگیری نقش محوری در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان نسبت به تحصیل دارند. مدرسه نه فقط محل انتقال دانش، بلکه بستری برای رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان است. ایجاد فضای عاطفی مثبت در مدرسه سبب می‌شود دانش‌آموزان احساس تعلق، امنیت و ارزشمندی بیشتری نسبت به محیط آموزشی خود داشته باشند و همین امر انگیزه و اشتیاق آنان را برای یادگیری تقویت می‌کند (رضایی، ۱۳۹۸). در مقابل، وجود فضای سرد، بی‌روح، یا مبتنی بر ترس و بی‌توجهی، موجب کاهش انگیزش درونی و گسترش بی‌علاقگی به تحصیل می‌شود. از دیدگاه روان‌شناسی تربیتی، رابطه معلم و دانش‌آموز اساس تجربه آموزشی موفق تلقی می‌شود و کیفیت این رابطه بر احساس امنیت و شادکامی در محیط مدرسه تأثیر دارد. پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که جو عاطفی مثبت - شامل محبت، حمایت، احترام متقابل و روابط انسانی سالم - سبب افزایش مشارکت و تمرکز دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی می‌شود (کاظمی، ۱۳۹۷). فضای عاطفی مدرسه از ارکان مهم و تأثیرگذار در نظام تعلیم و تربیت به شمار می‌رود و نقشی اساسی در شکل‌گیری نگرش، انگیزه و رفتارهای تحصیلی دانش‌آموزان دارد. مدرسه تنها محل انتقال دانش نیست، بلکه محیطی است که در آن نیازهای عاطفی، اجتماعی و روانی دانش‌آموزان معنا پیدا می‌کند. وجود روابط مبتنی بر احترام، حمایت، اعتماد و تعامل سازنده میان معلمان، دانش‌آموزان و کادر مدرسه می‌تواند احساس امنیت، تعلق و ارزشمندی را در دانش‌آموزان تقویت کرده و زمینه‌ساز افزایش انگیزه درونی و اشتیاق آنان به یادگیری شود. در مقابل، مدارس فاقد حمایت عاطفی و دارای روابط سرد و تنش‌آلود، اغلب با کاهش انگیزه، افت تحصیلی و بی‌علاقگی دانش‌آموزان مواجه می‌شوند. از این‌رو، بررسی نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه در ایجاد اشتیاق به تحصیل، گامی ضروری در درک عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی و بهبود کیفیت آموزش به شمار می‌آید. بنابراین، بررسی تأثیر فضای عاطفی مثبت مدرسه بر اشتیاق دانش‌آموزان به تحصیل، گامی مهم در درک عوامل انگیزشی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و بهبود کیفیت آموزش است (محمدی، ۱۴۰۰).

در دنیای امروز، نظام‌های آموزشی بیش از هر زمان دیگری بر کیفیت محیط‌های یادگیری و عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تأکید دارند. در این میان، فضای عاطفی مدرسه به عنوان یکی از ابعاد اساسی محیط آموزشی، نقشی تعیین‌کننده در شکل‌گیری نگرش‌ها، باورها و رفتارهای تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. فضای عاطفی مثبت به مجموعه‌ای از روابط انسانی سالم، احترام متقابل، حمایت عاطفی، عدالت، اعتماد و احساس امنیت در محیط مدرسه اشاره دارد؛ عواملی که می‌توانند بستر مناسبی برای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان فراهم آورند. مدرسه تنها نهادی برای انتقال مفاهیم علمی نیست، بلکه محیطی اجتماعی و عاطفی است که شخصیت، خودپنداره و انگیزه دانش‌آموزان در آن شکل می‌گیرد و تقویت

می‌شود. هنگامی که دانش‌آموزان در فضایی سرشار از حمایت، پذیرش و تعامل سازنده قرار می‌گیرند، احساس تعلق بیشتری به مدرسه پیدا می‌کنند و این احساس تعلق، یکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های اشتیاق به تحصیل و مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی است. در چنین شرایطی، انگیزه درونی افزایش یافته و یادگیری از یک تکلیف اجباری به یک فعالیت معنادار و مطلوب تبدیل می‌شود. از سوی دیگر، بی‌توجهی به ابعاد عاطفی محیط مدرسه می‌تواند پیامدهای منفی متعددی به همراه داشته باشد. روابط سرد، تبعیض، بی‌عدالتی، فشارهای افراطی و نبود حمایت روانی، زمینه‌ساز کاهش اعتمادبه‌نفس، اضطراب تحصیلی، افت عملکرد آموزشی و حتی ترک تحصیل می‌شود. بنابراین، کیفیت تعاملات انسانی در مدرسه نه تنها بر وضعیت روانی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد، بلکه مستقیماً با میزان پیشرفت تحصیلی و میزان علاقه آنان به ادامه مسیر آموزشی مرتبط است. در همین راستا سوال اصلی پژوهش بدین صورت مطرح می‌گردد که نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه بر اشتیاق دانش‌آموزان به تحصیل چگونه است؟

مبانی نظری

مفهوم و تعریف فضای عاطفی در محیط‌های آموزشی

فضای عاطفی در محیط‌های آموزشی به مجموعه‌ای از احساسات، نگرش‌ها، تعاملات و روابط انسانی حاکم بر محیط مدرسه و کلاس درس گفته می‌شود که بر تجربه یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. این فضا شامل کیفیت روابط میان معلمان و دانش‌آموزان، نحوه تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر، میزان حمایت عاطفی موجود در محیط آموزشی و احساس امنیت و آرامش روانی در مدرسه است. پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت معتقدند که فضای عاطفی مثبت موجب شکل‌گیری نگرش‌های مطلوب نسبت به مدرسه و یادگیری شده و زمینه رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان را فراهم می‌کند (شعبانی، ۱۳۹۶). در واقع، فضای عاطفی مطلوب زمانی شکل می‌گیرد که احترام متقابل، همدلی، اعتماد و حمایت در روابط آموزشی حاکم باشد و دانش‌آموزان احساس کنند در محیطی امن و پذیرا قرار دارند. چنین فضایی به افزایش تعاملات سازنده، تقویت احساس تعلق به مدرسه و رشد مهارت‌های اجتماعی کمک می‌کند و به عنوان یکی از عوامل کلیدی در کیفیت یادگیری شناخته می‌شود (سیف، ۱۳۹۷).

اهمیت فضای عاطفی در فرایند یاددهی-یادگیری

فضای عاطفی نقش مهمی در کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری ایفا می‌کند، زیرا یادگیری صرفاً یک فرایند شناختی نیست، بلکه ابعاد عاطفی و اجتماعی نیز در آن دخیل هستند. هنگامی که محیط کلاس درس از نظر عاطفی مثبت و حمایت‌کننده باشد، دانش‌آموزان با انگیزه و علاقه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت می‌کنند و در نتیجه یادگیری عمیق‌تری رخ می‌دهد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که وجود روابط صمیمانه و حمایتی میان معلم و دانش‌آموز باعث افزایش اعتماد به نفس و کاهش اضطراب تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود و این امر زمینه را برای یادگیری مؤثر فراهم می‌کند (میرزاییگی، ۱۳۹۸). در مقابل،

محیط‌های آموزشی که فاقد حمایت عاطفی هستند، اغلب موجب کاهش مشارکت، افت انگیزه و حتی بروز مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان می‌شوند. از این رو، توجه به ابعاد عاطفی محیط آموزشی در کنار برنامه‌های درسی و روش‌های تدریس، از عوامل مهم در بهبود کیفیت آموزش و افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شود (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹).

مؤلفه‌های اصلی فضای عاطفی مثبت در مدرسه

فضای عاطفی مثبت در مدرسه متشکل از مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها و عوامل مرتبط با روابط انسانی و تعاملات اجتماعی در محیط آموزشی است. از جمله مهم‌ترین این مؤلفه‌ها می‌توان به حمایت عاطفی معلمان، احترام متقابل میان اعضای مدرسه، وجود احساس امنیت روانی، ارتباط مؤثر میان دانش‌آموزان، عدالت آموزشی و ایجاد محیطی سرشار از اعتماد اشاره کرد. این عوامل به گونه‌ای عمل می‌کنند که دانش‌آموزان احساس ارزشمندی و پذیرش در محیط مدرسه داشته باشند و با انگیزه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت کنند (خورشیدی، ۱۳۹۷). همچنین فضای عاطفی مثبت زمانی تقویت می‌شود که معلمان علاوه بر انتقال دانش، به نیازهای عاطفی دانش‌آموزان توجه نشان دهند و با ایجاد محیطی صمیمانه و حمایت‌کننده، شرایطی فراهم کنند که دانش‌آموزان بتوانند آزادانه دیدگاه‌ها و احساسات خود را بیان کنند. در چنین فضایی روابط انسانی سالم شکل می‌گیرد و زمینه برای رشد تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان فراهم می‌شود (کدیور، ۱۳۹۵).

نقش روابط معلم و دانش‌آموز در شکل‌گیری فضای عاطفی مثبت

روابط معلم و دانش‌آموز یکی از مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری فضای عاطفی مثبت در محیط آموزشی به شمار می‌رود. معلم به عنوان مهم‌ترین عنصر انسانی در کلاس درس می‌تواند از طریق رفتار، نگرش و شیوه تعامل خود با دانش‌آموزان، فضای عاطفی کلاس را تحت تأثیر قرار دهد. هنگامی که معلم با احترام، صمیمیت و توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان رفتار می‌کند، احساس اعتماد و امنیت در آنان افزایش می‌یابد و این امر موجب تقویت انگیزه و علاقه آنان به یادگیری می‌شود (سیف، ۱۳۹۷). در مقابل، روابط سرد و خشک میان معلم و دانش‌آموز ممکن است به کاهش مشارکت و ایجاد احساس بیگانگی در دانش‌آموزان منجر شود. بنابراین معلم با ایجاد ارتباط مؤثر، گوش دادن فعال به دانش‌آموزان و ارائه بازخوردهای مثبت می‌تواند فضای عاطفی مطلوبی در کلاس ایجاد کند که زمینه‌ساز رشد تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان باشد (شعبانی، ۱۳۹۶).

تأثیر حمایت عاطفی معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان

حمایت عاطفی معلمان یکی از عوامل مهم در تقویت انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شود. هنگامی که دانش‌آموزان احساس کنند معلمان به احساسات، مشکلات و نیازهای آنان توجه دارند، اعتماد و علاقه بیشتری نسبت به فعالیت‌های آموزشی پیدا می‌کنند. این حمایت می‌تواند در قالب تشویق، ارائه

بازخوردهای سازنده، توجه به پیشرفت فردی دانش‌آموزان و ایجاد محیطی امن برای بیان نظرات و پرسش‌ها نمود پیدا کند. پژوهش‌های تربیتی نشان داده است که حمایت عاطفی معلم باعث افزایش انگیزش درونی، احساس شایستگی و پشتکار در دانش‌آموزان می‌شود (میرزاییگی، ۱۳۹۸). همچنین چنین حمایتی می‌تواند اضطراب تحصیلی را کاهش داده و موجب افزایش مشارکت فعال در کلاس درس شود. در نتیجه، حمایت عاطفی معلمان به عنوان یکی از عناصر کلیدی در ایجاد محیط یادگیری مؤثر شناخته می‌شود (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹).

نقش تعاملات اجتماعی در محیط مدرسه

تعاملات اجتماعی در محیط مدرسه نقش مهمی در شکل‌گیری تجربه‌های آموزشی و عاطفی دانش‌آموزان دارد. مدرسه یکی از مهم‌ترین محیط‌های اجتماعی است که دانش‌آموزان در آن مهارت‌های ارتباطی، همکاری و همزیستی با دیگران را می‌آموزند. تعاملات مثبت میان دانش‌آموزان و همچنین میان دانش‌آموزان و معلمان می‌تواند موجب ایجاد احساس تعلق، افزایش اعتماد و تقویت روابط دوستانه در محیط مدرسه شود (خورشیدی، ۱۳۹۷). این تعاملات زمانی مؤثرتر خواهند بود که مبتنی بر احترام متقابل، همکاری و پذیرش تفاوت‌های فردی باشند. وجود چنین تعاملاتی باعث می‌شود دانش‌آموزان احساس کنند عضو ارزشمندی از جامعه مدرسه هستند و این احساس می‌تواند انگیزه و اشتیاق آنان برای حضور فعال در فعالیت‌های آموزشی را افزایش دهد (کدیور، ۱۳۹۵).

احساس امنیت روانی در مدرسه و پیامدهای آن

احساس امنیت روانی یکی از عناصر اساسی در شکل‌گیری فضای عاطفی مثبت در مدرسه است. زمانی که دانش‌آموزان در محیط مدرسه احساس امنیت کنند، می‌توانند بدون ترس از سرزنش یا تمسخر، نظرات و پرسش‌های خود را مطرح کنند و در فعالیت‌های آموزشی مشارکت فعال داشته باشند. این احساس امنیت نه تنها بر عملکرد تحصیلی بلکه بر سلامت روانی و اجتماعی دانش‌آموزان نیز تأثیر مثبت می‌گذارد (سیف، ۱۳۹۷). در مقابل، نبود امنیت روانی ممکن است موجب اضطراب، کاهش اعتماد به نفس و حتی کناره‌گیری دانش‌آموزان از فعالیت‌های آموزشی شود. بنابراین ایجاد محیطی امن، حمایتی و عاری از تهدید از وظایف مهم نظام آموزشی و مدیران مدارس محسوب می‌شود و نقش مهمی در افزایش اشتیاق دانش‌آموزان به یادگیری ایفا می‌کند (شعبانی، ۱۳۹۶).

مفهوم اشتیاق تحصیلی و ابعاد آن

اشتیاق تحصیلی به میزان علاقه، انرژی و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی اشاره دارد و یکی از شاخص‌های مهم موفقیت تحصیلی به شمار می‌رود. این مفهوم معمولاً در سه بعد رفتاری، شناختی و عاطفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. بعد رفتاری شامل میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های درسی و انجام

تکالیف است، بعد شناختی به میزان تلاش ذهنی و استفاده از راهبردهای یادگیری مربوط می‌شود و بعد عاطفی بیانگر احساس علاقه، لذت و نگرش مثبت نسبت به یادگیری است (فراهانی، ۱۳۹۸). پژوهشگران معتقدند دانش‌آموزانی که از سطح بالایی از اشتیاق تحصیلی برخوردارند، در فرایند یادگیری فعال‌تر هستند، تلاش بیشتری برای موفقیت نشان می‌دهند و عملکرد تحصیلی بهتری دارند. بنابراین تقویت اشتیاق تحصیلی به عنوان یکی از اهداف مهم نظام آموزشی مطرح می‌شود (میرزاییگی، ۱۳۹۸).

عوامل مؤثر بر اشتیاق دانش‌آموزان به تحصیل

اشتیاق دانش‌آموزان به تحصیل تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که شامل عوامل فردی، خانوادگی و مدرسه‌ای است. در سطح فردی، ویژگی‌هایی مانند انگیزش درونی، خودکارآمدی و نگرش مثبت نسبت به یادگیری نقش مهمی ایفا می‌کنند. در سطح خانوادگی، حمایت والدین و ارزش‌گذاری آنان نسبت به آموزش می‌تواند اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان را تقویت کند. اما در میان این عوامل، محیط مدرسه و به‌ویژه فضای عاطفی آن نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارد (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹). وجود معلمان حمایت‌کننده، روابط مثبت میان دانش‌آموزان و احساس امنیت روانی در مدرسه از جمله عواملی هستند که می‌توانند علاقه و مشارکت دانش‌آموزان در فعالیتهای آموزشی را افزایش دهند. بنابراین ایجاد محیطی مطلوب در مدرسه یکی از راهکارهای اساسی برای افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شود (خورشیدی، ۱۳۹۷).

نقش انگیزش در افزایش اشتیاق تحصیلی

انگیزش به عنوان نیروی محرک رفتار، نقش مهمی در افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دارد. زمانی که دانش‌آموزان انگیزه کافی برای یادگیری داشته باشند، با علاقه و پشتکار بیشتری در فعالیتهای آموزشی شرکت می‌کنند و تلاش بیشتری برای دستیابی به موفقیت تحصیلی از خود نشان می‌دهند. انگیزش تحصیلی می‌تواند به دو شکل درونی و بیرونی ظاهر شود؛ انگیزش درونی ناشی از علاقه و لذت یادگیری است، در حالی که انگیزش بیرونی به عوامل خارجی مانند پاداش یا تشویق مربوط می‌شود (سیف، ۱۳۹۷). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دانش‌آموزانی که از انگیزش درونی بالاتری برخوردارند، سطح بیشتری از اشتیاق و مشارکت در فعالیتهای آموزشی دارند. از این رو، ایجاد شرایطی که انگیزش دانش‌آموزان را تقویت کند، از جمله فراهم کردن فضای عاطفی مثبت در مدرسه، می‌تواند نقش مهمی در افزایش اشتیاق تحصیلی آنان داشته باشد (فراهانی، ۱۳۹۸).

ارتباط فضای عاطفی مثبت با انگیزش درونی دانش‌آموزان

فضای عاطفی مثبت در مدرسه می‌تواند زمینه شکل‌گیری و تقویت انگیزش درونی در دانش‌آموزان را فراهم کند. هنگامی که دانش‌آموزان در محیطی سرشار از حمایت، احترام و اعتماد قرار می‌گیرند، احساس شایستگی و ارزشمندی بیشتری پیدا می‌کنند و این امر موجب افزایش علاقه آنان به یادگیری می‌شود. در چنین فضایی دانش‌آموزان یادگیری را به عنوان فعالیتی لذت‌بخش و معنادار تجربه می‌کنند، نه صرفاً

وظیفه‌ای اجباری (کدیور، ۱۳۹۵). همچنین تعاملات مثبت میان معلم و دانش‌آموز و ارائه بازخوردهای سازنده می‌تواند احساس پیشرفت و موفقیت را در دانش‌آموزان تقویت کند و انگیزش درونی آنان را افزایش دهد. به همین دلیل بسیاری از پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت تأکید می‌کنند که ایجاد فضای عاطفی مثبت در مدرسه یکی از مؤثرترین راهکارها برای تقویت انگیزش درونی و افزایش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان است (شعبانی، ۱۳۹۶).

تأثیر جو عاطفی کلاس درس بر مشارکت دانش‌آموزان

جو عاطفی کلاس درس یکی از عوامل مهم در میزان مشارکت و فعالیت دانش‌آموزان در فرایند یادگیری است. هنگامی که فضای کلاس درس دوستانه، حمایت‌کننده و مبتنی بر احترام متقابل باشد، دانش‌آموزان با اعتماد بیشتری در بحث‌ها و فعالیت‌های آموزشی شرکت می‌کنند و از بیان نظرات و پرسش‌های خود هراسی ندارند. چنین فضایی موجب افزایش تعامل میان دانش‌آموزان و معلم شده و یادگیری را به تجربه‌ای فعال و مشارکتی تبدیل می‌کند (میرزاییگی، ۱۳۹۸). در مقابل، کلاس‌هایی که در آن‌ها فضای عاطفی منفی حاکم است، معمولاً با کاهش مشارکت، بی‌علاقگی و حتی اضطراب در دانش‌آموزان همراه هستند. بنابراین معلمان با ایجاد جو عاطفی مثبت در کلاس می‌توانند شرایطی فراهم کنند که دانش‌آموزان با انگیزه و علاقه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت داشته باشند (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹).

نقش همدلی و احترام متقابل در محیط مدرسه

همدلی و احترام متقابل از مهم‌ترین عناصر در ایجاد فضای عاطفی مثبت در محیط مدرسه محسوب می‌شوند. همدلی به معنای درک احساسات و دیدگاه‌های دیگران است و می‌تواند به بهبود روابط انسانی در محیط آموزشی کمک کند. هنگامی که معلمان و دانش‌آموزان نسبت به یکدیگر همدلی نشان می‌دهند، فضای مدرسه به محیطی امن و صمیمانه تبدیل می‌شود که در آن تعاملات مثبت و سازنده شکل می‌گیرد (خورشیدی، ۱۳۹۷). احترام متقابل نیز موجب می‌شود که دانش‌آموزان احساس ارزشمندی و پذیرش در محیط مدرسه داشته باشند و با انگیزه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت کنند. این دو عامل نقش مهمی در کاهش تعارضات، تقویت همکاری و افزایش رضایت دانش‌آموزان از محیط مدرسه دارند (کدیور، ۱۳۹۵).

تأثیر احساس تعلق به مدرسه بر اشتیاق به یادگیری

احساس تعلق به مدرسه به معنای ادراک دانش‌آموز از پذیرفته شدن، ارزشمند بودن و عضویت در جامعه مدرسه است. این احساس زمانی شکل می‌گیرد که دانش‌آموزان روابط مثبت و حمایتی با معلمان و همکلاسی‌های خود داشته باشند و خود را بخشی از محیط مدرسه بدانند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که احساس تعلق به مدرسه با افزایش انگیزش، مشارکت در فعالیت‌های آموزشی و پیشرفت تحصیلی رابطه

مثبت دارد (فراهانی، ۱۳۹۸). دانش‌آموزانی که احساس تعلق بیشتری به مدرسه دارند، نسبت به یادگیری نگرش مثبت‌تری نشان می‌دهند و با علاقه بیشتری در فعالیتهای درسی شرکت می‌کنند. بنابراین ایجاد فضایی که در آن دانش‌آموزان احساس پذیرش و تعلق داشته باشند، از عوامل مهم در افزایش اشتیاق آنان به یادگیری محسوب می‌شود (سیف، ۱۳۹۷).

نقش مدیریت مدرسه در ایجاد فضای عاطفی مثبت

مدیریت مدرسه نقش اساسی در ایجاد و تقویت فضای عاطفی مثبت در محیط آموزشی دارد. مدیران مدارس با اتخاذ سیاست‌ها و شیوه‌های مدیریتی مناسب می‌توانند شرایطی فراهم کنند که روابط انسانی سالم، تعاملات سازنده و احساس امنیت روانی در مدرسه تقویت شود. رهبری آموزشی مؤثر، حمایت از معلمان، تشویق مشارکت دانش‌آموزان و توجه به نیازهای عاطفی آنان از جمله اقداماتی است که مدیران می‌توانند برای بهبود فضای عاطفی مدرسه انجام دهند (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹). همچنین مدیران با ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر احترام، همکاری و اعتماد می‌توانند محیطی فراهم کنند که در آن دانش‌آموزان و معلمان احساس رضایت و تعلق بیشتری داشته باشند. چنین مدیریتی می‌تواند نقش مهمی در افزایش انگیزش و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان ایفا کند (خورشیدی، ۱۳۹۷).

تأثیر فضای عاطفی مدرسه بر پیشرفت تحصیلی

فضای عاطفی مثبت مدرسه یکی از عوامل کلیدی در ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شود، زیرا احساس امنیت، حمایت و ارزشمندی در محیط مدرسه بر میزان تمرکز، مشارکت و عملکرد تحصیلی آنان تأثیر مستقیم دارد. هنگامی که دانش‌آموزان در محیطی قرار می‌گیرند که روابط انسانی بر پایه احترام، اعتماد و تعامل سازنده است، انگیزه بیشتری برای یادگیری پیدا می‌کنند و با علاقه بیشتری در فعالیتهای کلاسی شرکت می‌کنند (سیف، ۱۳۹۷). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که جو عاطفی مثبت نه تنها به کاهش اضطراب و استرس تحصیلی منجر می‌شود، بلکه با تقویت انگیزش درونی، عملکرد شناختی و تلاش تحصیلی دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد (میرزاییگی، ۱۳۹۸). در مقابل، فضای عاطفی منفی یا بی‌تفاوت نسبت به نیازهای دانش‌آموزان موجب افت تحصیلی و کاهش مشارکت آنان می‌شود. بنابراین توجه به کیفیت فضای عاطفی مدرسه می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای سطح عملکرد و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا کند.

نقش ارتباطات مثبت میان دانش‌آموزان در اشتیاق تحصیلی

ارتباطات مثبت میان دانش‌آموزان عامل مهمی در ایجاد اشتیاق تحصیلی و مشارکت فعال آنان در فعالیتهای آموزشی است. زمانی که روابط دوستانه، حمایتی و مبتنی بر احترام میان دانش‌آموزان برقرار باشد، احساس تعلق آنان به مدرسه افزایش می‌یابد و این امر موجب تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری می‌شود (خورشیدی، ۱۳۹۷). تعاملات مثبت باعث می‌شود دانش‌آموزان در فعالیتهای گروهی با رغبت

بیشتری شرکت کنند، از یکدیگر حمایت عاطفی و تحصیلی دریافت کنند و مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی خود را بهبود بخشند. چنین روابطی مانع بروز احساس انزوا و بی‌انگیزگی می‌شود و به ارتقای مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یادگیری کمک می‌کند. بنابراین ارتباطات مثبت میان دانش‌آموزان یکی از عناصر کلیدی در ایجاد محیط آموزشی پرنشاط و انگیزه‌بخش محسوب می‌شود (کدیور، ۱۳۹۵).

جایگاه عدالت و احترام در شکل‌گیری جوّ عاطفی مدرسه

عدالت و احترام از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده جوّ عاطفی مثبت در مدرسه هستند و نقش بنیادی در ایجاد احساس اعتماد و امنیت روانی دارند. وقتی دانش‌آموزان مشاهده می‌کنند که معلمان و مدیران مدرسه با آنان رفتاری عادلانه، یکسان و بدون تبعیض دارند، احساس ارزشمندی و رضایت بیشتری نسبت به محیط آموزشی پیدا می‌کنند و با شور و انگیزه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت می‌نمایند (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹). احترام متقابل میان معلم و دانش‌آموز موجب تقویت روابط انسانی سالم و کاهش تعارضات مدرسه‌ای می‌شود و فضای کلاس را به محیطی امن و سازنده تبدیل می‌کند. فقدان عدالت و احترام، به‌ویژه در برخورد با تنوع‌های فردی، می‌تواند موجب بی‌اعتمادی، کاهش انگیزه و حتی بروز رفتارهای منفی در میان دانش‌آموزان شود. بنابراین رعایت عدالت و حفظ احترام از سوی عوامل آموزشی برای ایجاد جوّ عاطفی مطلوب در مدرسه ضرورت دارد (سیف، ۱۳۹۷).

تأثیر بازخورد مثبت معلمان بر علاقه‌مندی دانش‌آموزان به تحصیل

بازخورد مثبت معلمان به‌عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای انگیزشی، نقش مهمی در افزایش علاقه‌مندی و اشتیاق دانش‌آموزان به تحصیل دارد. زمانی که دانش‌آموزان برای تلاش و پیشرفت خود بازخوردهای سازنده، تشویق‌کننده و محترمانه دریافت می‌کنند، احساس شایستگی بیشتری کرده و انگیزه آنان برای ادامه فعالیت‌های آموزشی تقویت می‌شود (میرزابیگی، ۱۳۹۸). بازخورد مثبت می‌تواند اضطراب تحصیلی را کاهش دهد، اعتمادبه‌نفس را افزایش دهد و موجب شود دانش‌آموزان چالش‌های درسی را با رغبت بیشتری پیگیری کنند. در مقابل، بازخوردهای منفی یا تنبیه‌کننده، به‌ویژه در فضای فاقد حمایت عاطفی، موجب کاهش انگیزه و بی‌علاقگی به تحصیل می‌شود. بنابراین استفاده صحیح و هدفمند از بازخورد مثبت یکی از مؤثرترین راهکارها برای افزایش علاقه‌مندی دانش‌آموزان به یادگیری است (شعبانی، ۱۳۹۶).

نقش فعالیت‌های مشارکتی در تقویت فضای عاطفی مدرسه

فعالیت‌های مشارکتی مانند کارگروهی، پروژه‌های مشترک و بحث‌های گروهی نقش مهمی در تقویت فضای عاطفی مثبت مدرسه دارند، زیرا موجب افزایش حس همکاری، ارتباطات اجتماعی و احساس تعلق در دانش‌آموزان می‌شوند. در فعالیت‌های مشارکتی، دانش‌آموزان فرصت می‌یابند توانایی‌های خود را نشان دهند، از یکدیگر حمایت کنند و روابط دوستانه‌تری ایجاد نمایند (خورشیدی، ۱۳۹۷). این فعالیت‌ها موجب کاهش

رقابت ناسالم و ایجاد فضای همدلانه و همکاری محور می‌شوند و به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا اعتماد به نفس بیشتری کسب کنند. همچنین مشارکت فعال باعث افزایش انگیزه تحصیلی و مشارکت در کلاس درس می‌شود. از این رو، فعالیت‌های مشارکتی یکی از ابزارهای کلیدی برای ایجاد محیط آموزشی پویا و سازنده به شمار می‌رود (کدیور، ۱۳۹۵).

ارتباط سلامت روانی دانش‌آموزان با فضای عاطفی مدرسه

سلامت روانی دانش‌آموزان ارتباط مستقیم و معناداری با کیفیت فضای عاطفی مدرسه دارد. مدرسه‌ای که در آن حمایت عاطفی، احترام، پذیرش و امنیت روانی حاکم باشد، می‌تواند فشارهای روانی دانش‌آموزان را کاهش دهد و زمینه ساز رشد هیجانی و اجتماعی آنان شود (سیف، ۱۳۹۷). دانش‌آموزانی که در محیط مدرسه احساس امنیت و ارزشمندی می‌کنند، اضطراب کمتری دارند و توانایی بیشتری در مدیریت هیجانات و چالش‌های تحصیلی از خود نشان می‌دهند. در مقابل، فضای عاطفی نامناسب می‌تواند موجب بروز اختلالات رفتاری، کاهش اعتماد به نفس و افت شدید انگیزه تحصیلی شود. بنابراین توجه به سلامت روانی در کنار پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از اولویت‌های اصلی نظام آموزشی باشد (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹).

تأثیر جوّ حمایتی مدرسه بر کاهش بی‌انگیزگی تحصیلی

جوّ حمایتی مدرسه، شامل حمایت معلمان، مدیران و همسالان، نقش مهمی در کاهش بی‌انگیزگی تحصیلی دانش‌آموزان دارد. زمانی که دانش‌آموزان احساس می‌کنند در محیطی قرار دارند که افراد آن از تلاش‌هایشان حمایت می‌کنند و در برابر شکست‌ها همراهی نشان می‌دهند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های تحصیلی پیدا می‌کنند (میرزاییگی، ۱۳۹۸). جوّ حمایتی موجب کاهش ترس از شکست، افزایش احساس شایستگی و ایجاد نگرش مثبت نسبت به تحصیل می‌شود. در مقابل، محیطی که فاقد حمایت باشد، زمینه‌ساز بی‌توجهی، بی‌علاقگی و کاهش تعهد تحصیلی می‌گردد. بنابراین ایجاد جوّی حمایت‌کننده یکی از راهکارهای اصلی برای مقابله با بی‌انگیزگی تحصیلی دانش‌آموزان است (سیف، ۱۳۹۷).

نقش خانواده در تقویت فضای عاطفی مثبت مدرسه

خانواده به عنوان اولین نهاد تربیتی جامعه در شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای دانش‌آموزان نقش اساسی دارد و می‌تواند در تقویت فضای عاطفی مثبت مدرسه نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند. حمایت عاطفی والدین، تشویق به یادگیری، ارتباط سازنده با مدرسه و مشارکت در فعالیت‌های آموزشی از عواملی است که موجب افزایش انگیزه و عشق به یادگیری در دانش‌آموزان می‌شود (شعبانی، ۱۳۹۶). همکاری خانواده و مدرسه موجب شکل‌گیری شبکه حمایتی گسترده‌ای می‌شود که در آن نیازهای عاطفی، اجتماعی و تحصیلی دانش‌آموزان به‌طور هماهنگ تأمین می‌شود. در مقابل، نبود ارتباط مناسب میان خانواده و مدرسه می‌تواند موجب فاصله عاطفی و کاهش مشارکت دانش‌آموزان گردد. بنابراین نقش خانواده در تقویت جوّ عاطفی مدرسه غیرقابل انکار است (فراهانی، ۱۳۹۸).

چالش‌های ایجاد فضای عاطفی مثبت در مدارس

ایجاد فضای عاطفی مثبت در مدارس با چالش‌های متعددی روبه‌رو است، از جمله کمبود مهارت‌های ارتباطی در برخی معلمان، تراکم بالای کلاس‌ها، فشارهای آموزشی، کمبود منابع، نبود برنامه‌های مؤثر برای ارتقای سلامت روان و ضعف در مدیریت مدرسه. در برخی موارد، فرهنگ سازمانی مدرسه فاقد ارزش‌های مبتنی بر احترام و حمایت است و این امر مانع ایجاد محیط عاطفی مطلوب می‌شود (خورشیدی، ۱۳۹۷). همچنین تعارضات میان دانش‌آموزان، مشکلات خانوادگی و استرس‌های تحصیلی می‌تواند بر جو عاطفی مدرسه تأثیر منفی بگذارد. بنابراین شناسایی این چالش‌ها و ارائه راهکارهای مؤثر برای مقابله با آن‌ها ضروری است (کدیور، ۱۳۹۵).

راهکارهای تقویت فضای عاطفی مثبت در محیط مدرسه

تقویت فضای عاطفی مثبت در مدرسه نیازمند اتخاذ راهکارهای آموزشی، مدیریتی و ارتباطی است. برخی از مهم‌ترین راهکارها شامل تقویت مهارت‌های ارتباطی معلمان، توسعه برنامه‌های ارتقای سلامت روان، ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر احترام و همکاری، افزایش مشارکت دانش‌آموزان در تصمیم‌گیری‌ها و توجه به نیازهای عاطفی آنان است (شریفی‌درآمدی، ۱۳۹۹). همچنین ایجاد فعالیت‌های مشارکتی، ارائه بازخوردهای مثبت، توجه به تفاوت‌های فردی و همکاری نزدیک با خانواده‌ها می‌تواند در افزایش احساس تعلق و امنیت روانی دانش‌آموزان مؤثر باشد. اجرای این راهکارها موجب تقویت جو عاطفی مدرسه و در نهایت افزایش انگیزه و اشتیاق دانش‌آموزان به یادگیری می‌شود (سیف، ۱۳۹۷).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

فضای عاطفی مدرسه یکی از مؤلفه‌های اساسی در کیفیت فرایند تعلیم و تربیت به شمار می‌آید و نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری دارد. زمانی که محیط مدرسه بر پایه احترام، حمایت، اعتماد و تعامل مثبت میان معلمان، دانش‌آموزان و مدیران شکل بگیرد، دانش‌آموزان احساس امنیت روانی و تعلق بیشتری به محیط آموزشی پیدا می‌کنند. این احساس امنیت و تعلق موجب افزایش انگیزه درونی، مشارکت فعال در فعالیت‌های کلاسی و شکل‌گیری اشتیاق واقعی برای یادگیری می‌شود. در چنین فضایی، دانش‌آموزان نه تنها با علاقه بیشتری در فرایند یادگیری شرکت می‌کنند، بلکه توانایی‌های شناختی، اجتماعی و عاطفی آنان نیز به شکل مطلوب‌تری رشد می‌یابد. از سوی دیگر، روابط مثبت میان معلم و دانش‌آموز، تعاملات سازنده میان همسالان، وجود عدالت و احترام در محیط مدرسه، ارائه بازخوردهای تشویق‌کننده و فراهم شدن فرصت‌های مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی از جمله عواملی هستند که می‌توانند فضای عاطفی مدرسه را تقویت کنند. این عوامل موجب افزایش احساس شایستگی، اعتمادبه‌نفس و انگیزه تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شوند و در نتیجه به ارتقای عملکرد تحصیلی و کاهش

بی‌انگیزگی کمک می‌کنند. در مقابل، نبود حمایت عاطفی، روابط سرد و تنش‌آلود یا فضای آموزشی مبتنی بر فشار و بی‌توجهی به نیازهای روانی دانش‌آموزان می‌تواند موجب کاهش علاقه به یادگیری، افت تحصیلی و بروز مشکلات رفتاری شود. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که ایجاد و تقویت فضای عاطفی مثبت در مدرسه یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای پرورش دانش‌آموزانی با انگیزه، فعال و علاقه‌مند به یادگیری است. تحقق این امر نیازمند توجه همزمان به نقش معلمان، مدیران مدرسه، خانواده‌ها و خود دانش‌آموزان در شکل‌گیری روابط انسانی سالم و حمایتگر در محیط آموزشی است. هرچه فضای عاطفی مدرسه مثبت‌تر و حمایت‌کننده‌تر باشد، زمینه برای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان و افزایش اشتیاق آنان به یادگیری فراهم‌تر خواهد شد. بررسی نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه نشان می‌دهد که این عامل یکی از مهم‌ترین عناصر مؤثر بر اشتیاق و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان است. مدرسه‌ای که در آن روابط انسانی بر پایه احترام، حمایت، اعتماد و تعامل سازنده شکل می‌گیرد، می‌تواند احساس امنیت، تعلق و ارزشمندی را در دانش‌آموزان تقویت کند و در نتیجه زمینه را برای مشارکت فعال، تمرکز بیشتر و علاقه واقعی به یادگیری فراهم آورد. پژوهش‌های انجام‌شده نیز تأیید می‌کنند که جوّ عاطفی مثبت مدرسه، از طریق افزایش انگیزش درونی، ایجاد احساس شایستگی و تقویت اعتمادبه‌نفس، تأثیر مستقیم و قابل‌توجهی بر عملکرد تحصیلی و اشتیاق دانش‌آموزان به یادگیری دارد. از سوی دیگر، نبود حمایت عاطفی، روابط سرد یا فضای تنش‌آلود می‌تواند موجب کاهش انگیزه، افت تحصیلی و کاهش علاقه به درس شود. بنابراین، توجه به ایجاد و تقویت فضای عاطفی مثبت در مدرسه ضرورتی اساسی برای ارتقای کیفیت آموزش و پرورش است. این امر نیازمند مشارکت هماهنگ معلمان، مدیران، خانواده‌ها و خود دانش‌آموزان در ایجاد محیطی امن، حمایتگر و سرشار از تعاملات سالم انسانی است. در مجموع، هر چه فضای عاطفی مدرسه مثبت‌تر و حمایت‌کننده‌تر باشد، اشتیاق دانش‌آموزان برای یادگیری افزایش یافته و بستر مناسبی برای رشد همه‌جانبه آن‌ها فراهم خواهد شد. بررسی نقش و جایگاه فضای عاطفی مثبت مدرسه نشان می‌دهد که این مؤلفه یکی از زیربنایی‌ترین عوامل در شکل‌گیری انگیزه، نگرش و رفتارهای یادگیری دانش‌آموزان است. مدرسه، به‌عنوان محیطی که بخش عمده‌ای از زمان کودکان و نوجوانان در آن سپری می‌شود، نقشی اساسی در تجربه‌های عاطفی و اجتماعی آنان دارد. وجود جوّ گرم، حمایتگر، آکنده از احترام و تعاملات سازنده، شرایطی را فراهم می‌کند که دانش‌آموزان احساس ارزشمندی، امنیت روانی و تعلق به محیط آموزشی را تجربه کنند؛ احساساتی که در پژوهش‌های مختلف به‌عنوان پیش‌نیازهای اصلی یادگیری مؤثر و پایدار شناخته شده‌اند. فضای عاطفی مثبت مدرسه موجب تقویت انگیزش درونی دانش‌آموزان، افزایش مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی، رشد اعتمادبه‌نفس، و ایجاد نگرش مثبت و پایدار نسبت به یادگیری می‌شود. این نوع فضا حتی می‌تواند بر عملکرد تحصیلی، سازگاری اجتماعی، و سلامت روان دانش‌آموزان تأثیر مستقیم داشته باشد. رابطه مثبت معلم و

دانش‌آموز، بازخوردهای تشویقی و منصفانه، عدالت آموزشی، و فرصت مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مدرسه، همگی از جمله عواملی هستند که به غنی‌تر شدن این فضا کمک می‌کنند. یک پیشنهاد کاربردی این است که مدارس برنامه تقویت فضای عاطفی مثبت را به صورت ساختارمند اجرا کنند؛ برای مثال، برگزاری جلسات هفتگی گفت‌وگوی کلاس با محوریت احساسات، آموزش مهارت‌های ارتباطی به معلمان، ایجاد نظام بازخورد مثبت و منصفانه، مشارکت دادن دانش‌آموزان در تصمیم‌گیری‌های کوچک کلاسی، و طراحی فعالیت‌های گروهی که همکاری و همدلی را تقویت کند. اجرای منظم این اقدامات می‌تواند احساس امنیت روانی، تعلق به مدرسه و انگیزه یادگیری را در دانش‌آموزان افزایش دهد و در نهایت به بهبود عملکرد تحصیلی و روابط انسانی در مدرسه منجر شود.

References

- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. W. H. Freeman.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Eccles, J. S., & Roeser, R. W. (2011). Schools as developmental contexts during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 225–241. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00725.x>
- Farahani, M. (2019). [Motivation and emotion in student learning]. Tehran: University Press.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59–109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Kadivar, P. (2016). [Educational psychology]. Tehran: SAMT.
- Kazemi, F. (2018). The role of teacher–student human relations in improving educational quality. *Journal of Educational Research*, 19(4), 112–129.
- Khorashidi, R. (2018). [Educational management]. Tehran: SAMT.
- Mirzabeigi, A. (2019). [Applied educational psychology in the classroom]. Tehran: Roshd.

- Mohammadi, S. (2021). The relationship between classroom emotional climate and academic enthusiasm among secondary school students. *Journal of Education*, 23(3), 84–98.
- Pianta, R. C. (1999). Enhancing relationships between children and teachers. American Psychological Association.
- Rezaei, N. (2019). The impact of school emotional climate on students' intrinsic motivation. *Iranian Journal of Educational Psychology*, 15(2), 45–62.
- Roeser, R. W., Eccles, J. S., & Sameroff, A. J. (2000). School as a context of early adolescents' academic and social-emotional development. *Child Development*, 71(2), 443–463. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00151>
- Saif, A. A. (2018). [Modern educational psychology: Psychology of learning and instruction]. Tehran: Doran Publishing.
- Shabani, H. (2017). [Educational and instructional skills]. Tehran: SAMT.
- Sharifi-Daramadi, P. (2020). [Educational psychology]. Tehran: Roshd.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357–385. <https://doi.org/10.3102/0034654313483907>
- Wang, M.-T., & Degol, J. L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational Psychology Review*, 28(2), 315–352. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9319-1>
- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school. *Journal of Educational Psychology*, 90(2), 202–209. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.90.2.202>